

EBPO GAIRĒS DAUGIAŠALĒMS ĪMONĒMS

2011 M. LEIDIMAS

TEKSTAS

I. Sąvokos ir principai

1. Gairės – tai rekomendacijos, kurias valstybės kartu skiria daugiašalėms įmonėms. Jose pateikiami gerosios praktikos principai ir standartai, atitinkantys taikytinus įstatymus ir tarptautiniu mastu pripažįstamus standartus. Įmonėms Gairių laikymasis yra savanoriškas ir jos nėra teisiškai privalomos. Nepaisant to, kai kurie klausimai, kuriems taikomos Gairės, gali būti reguliuojami nacionaliniais įstatymais arba tarptautiniais įsipareigojimais.

2. Pagrindinė įmonių pareiga – laikytis valstybės įstatymų. Gairės nepakeičia ir neturi būti laikomos viršesnėmis už valstybės įstatymus ir taisykles. Nors daugeliu atvejų Gairės peržengia teisę, jos neturėtų ir nėra skirtos sukurti įmonei situacijas, kuriose ji susidurtų su vienas kitam prieštaraujančiais reikalavimais. Tačiau valstybėse, kuriose vidaus įstatymai ir taisyklės prieštarauja Gairių principams ir standartams, įmonės turėtų siekti būdų laikytis tokių principų ir standartų didžiausia galima apimtimi, nepažeidžiant valstybės įstatymų.

3. Kadangi daugiašalių įmonių veikla yra vykdoma visame pasaulyje, tarptautinis bendradarbiavimas šioje srityje turėtų išsiplėsti į visas valstybes. Valstybės, prisijungusios prie Gairių, skatina jų teritorijose veikiančias įmones laikytis Gairių nepriklausomai kur jos veikia, kartu atsižvelgiant į konkrečias kiekvienoje priimančioje valstybėje egzistuojančias aplinkybes.

4. Siekiant Gairių tikslų nėra būtina tiksliai apibrėžti daugiašales įmones. Tokios įmonės veiklą vykdo visose ekonomikos srityse. Įprastai tai yra įmonės ar kitokios bendrovės, įsteigtos daugiau kaip vienoje valstybėje ir taip susijusios, kad įvairiais būdais gali koordinuoti savo veiklą. Nors viena ar daugiau tokių bendrovių gali daryti žymią įtaką kitų bendrovių veiklai, jų savarankiškumo lygis kiekvienoje daugiašalėje įmonėje gali itin skirtis. Tokios įmonės gali būti privačios, valstybinės arba mišrios. Gairės yra skirtos visiems daugiašalę įmonę sudarantiems subjektams (motininėms bendrovėms ir (arba) vietos įmonėms). Atsižvelgiant į faktinį įsipareigojimų pasiskirstymą tarp jų, tikimasi, kad skirtingi subjektai bendradarbiaus ir padės vieni kitiems palengvinti Gairių laikymąsi.

5. Gairėmis nesiekama nustatyti skirtingą elgesį, taikomą daugiašalėms ir nacionalinėms įmonėms; jos atspindi visiems taikomą gerąją praktiką. Atitinkamai, tiek iš daugiašalių, tiek ir iš nacionalinių įmonių yra tikimasi tokio paties elgesio, kai Gairės yra susijusios su jų veikla.

6. Valstybės pageidauja skatinti kiek galima platesnį Gairių laikymąsi. Nors pripažįstama, kad mažos ir vidutinės įmonės gali neturėti tokių pačių pajėgumų, kaip didesnės įmonės, nepaisant to, prie Gairių prisijungusios valstybės skatina jas didžiausia galima apimtimi laikytis Gairių.

7. Prie Gairių prisijungusios valstybės neturėtų jų naudoti protekcionizmo tikslais ar tokiu būdu, kad leistų suabejoti dėl bet kurios valstybės, kurioje investuoja daugiašalės įmonės, lyginamojo pranašumo.

8. Nepažeisdamos tarptautinės teisės normų, valstybės savo jurisdikcijoje turi teisę nustatyti daugiašalių įmonių veiklos sąlygas. Įvairiose valstybėse įsikūrusios daugiašalių įmonių bendrovės privalo laikytis tose valstybėse galiojančių teisės aktų. Jeigu prie Gairių prisijungusios valstybės ir trečiosios šalys daugiašalėms įmonėms taiko prieštarigus reikalavimus, atitinkamos vyriausybės bendradarbiauja siekdamos gera valia išspręsti iškilusias problemas .

9. Prie Gairių prisijungusios valstybės jas išdėsto suprasdamos, kad pačios vykdydys savo įsipareigojimus elgtis su įmonėmis sąžiningai ir vadovaujantis tarptautinės teisės normomis bei savo sutartiniais įsipareigojimais.

10. Rekomenduojama naudoti atitinkamus tarptautinių ginčų sprendimo mechanizmus, įskaitant arbitražą, kaip priemones, lengvinančias problemų, kylančių tarp įmonių ir priimančios valstybės, išsprendimą.

11. Prie Gairių prisijungusios valstybės jas įgyvendins ir skatins jų naudojimą. Jos įsteigia nacionalinius koordinacinius centrus, kurie propaguoja Gaires ir veikia kaip visų su Gairėmis susijusių klausimų diskusijų forumas. Be to, prie Gairių prisijungusios valstybės taip pat įsitraukia į

atitinkamas peržiūros ir konsultavimosi procedūras, kad būtų sprendžiami Gairių aiškinimo besikeičiančiame pasaulyje klausimai.

II. Bendroji politika

Įmonės turėtų pilnai atsižvelgti į šalių, kuriose jos vykdo veiklą, nustatytas politikos kryptis ir atsižvelgti į kitų suinteresuotų asmenų nuomonę. Todėl

A. Įmonės turėtų:

1. siekdamas subalansuotos plėtros, prisidėti prie ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės pažangos;
2. gerbti asmenų, kuriuos paveikia įmonės veikla, tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teises;
3. skatinti vietos gebėjimų ir verslo interesų stiprinimą glaudžiai bendradarbiaudamos su vietos bendruomene bei vidaus ir užsienio rinkose plėtoti gerą komercinę praktiką atitinkančią įmonės veiklą;
4. skatinti žmogiškojo kapitalo formavimą, ypač sudarydamos galimybes įsidarbinti ir palengvinti darbuotojams mokymosi galimybes;
5. vengti siekti ar gauti išimtis, kurios nenumatytos teisinėje ar reguliacinėje aplinkoje, susijusias su žmogaus teisėmis, aplinkos apsauga, sveikata, sauga, darbu, mokesčiais, finansinėmis paskatomis ar su kitais klausimais;
6. remti ir palaikyti gero įmonių valdymo principus ir plėtoti bei taikyti gero įmonių valdymo praktiką įmonėje ir visose įmonės grupės bendrovėse;
7. plėtoti ir taikyti veiksmingą savireguliacijos praktiką ir valdymo sistemas, puoselėjančias įmonių ir visuomenių, kuriose jos vykdo savo veiklą, tarpusavio pasitikėjimą;
8. skatinti darbuotojus, dirbančius daugiašalėje įmonėje, domėtis bendrovės politika ir jos laikytis tinkamai su ja supažindinant bei vykdant mokymo programas;
9. netaikyti diskriminuojančių ar drausminių priemonių darbuotojams, kurie gera valia praneša vadovybei arba tam tikrais atvejais – kompetentingoms valdžios institucijoms apie įstatymų, Gairių arba įmonės politikos neatitinkančią praktiką;
10. atlikti rizika pagrįstą išsamų patikrinimą, pavyzdžiui, įtraukiant jį į įmonės rizikos valdymo sistemą, siekiant nustatyti, išvengti ir sušvelninti esamą ir galimą neigiamą poveikį kaip nustatyta 11 ir 12 pastraipose bei atsiskaityti už tai, kaip tą neigiamą poveikį siekiama suvaldyti. Išsamaus tikrinimo pobūdis ir mastas priklauso nuo konkrečių aplinkybių;
11. savo vykdomoje veikloje vengti sukelti ar prisidėti prie neigiamo poveikio Gairėse nurodytose srityse ir spręsti tokius neigiamo poveikio klausimus, kai jie atsiranda;
12. siekti užkirsti kelią arba sušvelninti neigiamą poveikį net kai pati įmonė neprisidėjo prie tokio poveikio, tačiau toks poveikis verslo ryšiais vis tiek yra tiesiogiai susijęs su jų veikla, prekėmis ar paslaugomis. Šiuo nesiekama perkelti atsakomybės nuo neigiamą poveikį darančio ūkio subjekto įmonei, su kuria jį sieja verslo santykiai;
13. papildomai prie neigiamo poveikio Gairių taikymo srityse sprendimo, skatinti, kiek įmanoma, verslo partnerius, tarp jų ir tiekėjus bei subrangovus, taikyti atsakingo verslo elgesio principus, atitinkančius Gaires;
14. bendrauti su atitinkamomis suinteresuotomis šalimis, siekiant suteikti pakankamas galimybes, kad į jų nuomonę būtų atsižvelgta, planuojant ir priimant sprendimus dėl planų ar kitokios veiklos, kurie gali žymiai paveikti vietos bendruomenes;
15. netinkamai nesikišti į vietos politinę veiklą.

B. Įmonės yra skatinamos:

1. palaikyti, kiek to reikia pagal jų aplinkybes, bendras pastangas atitinkamose erdvėse, skatinti Interneto Laisvę per pagarbą žodžio, susirinkimų ir asociacijų laisvei elektroninėje erdvėje;

2. Dalyvauti ar, prireikus, remti atskirų ar kelių suinteresuotų šalių iniciatyvas ir socialinį dialogą dėl atsakingo tiekimo grandinės valdymo, kartu užtikrinant, jog, įgyvendinant šias iniciatyvas, būtų tinkamai atsižvelgta į jų socialinį ir ekonominį poveikį besivystančioms šalims ir į egzistuojančius tarptautiniu mastu pripažintus standartus.

III. Informacijos atskleidimas

1. Įmonės turėtų užtikrinti, kad visais esminiais klausimais, susijusiais su jų veikla, struktūra, finansine padėtimi, veiklos rezultatais, nuosavybės ir valdymo struktūra, nustatytu laiku būtų teikiama tiksli, patikima ir tinkama informacija. Tokia informacija turėtų būti skelbiama apie visą įmonę ir, kai reikia, pagal jos atskiras veiklos sritis bei geografinę teritoriją. Įmonių informacijos atskleidimo politika turėtų atitikti įmonės pobūdį, dydį ir vietą deramai atsižvelgiant į sąnaudas, verslo konfidencialumą bei kitus konkurencinius aspektus.
2. Įmonių informacijos skelbimo politika turėtų apimti, bet neapsiribojant, esminę informaciją apie:
 - a) įmonės finansinius ir veiklos rezultatus;
 - b) įmonės tikslus;
 - c) stambesnius akcijų turėtojus ir balsavimo teises, įskaitant įmonių grupės struktūrą ir grupės tarpusavio ryšius bei kontrolės sustiprinimo mechanizmus;
 - d) atlyginimų valdybos nariams ir pagrindiniams vadovams nustatymo politiką ir informaciją apie valdybos narius, įskaitant jų kvalifikaciją, atrankos procesą, kitas įmonės direktorių pareigas ir tai, ar kiekvienas valdybos narys valdybos yra laikomas nepriklausomu;
 - e) sandorius su susijusia šalimi;
 - f) numatomus rizikos veiksnius;
 - g) klausimus, susijusius su darbuotojais ar kitomis suinteresuotomis šalimis;
 - h) valdymo struktūras ir vidaus politikas, ypač bet kokių bendrovės valdymo kodeksų ar politikos turinį ir jų įgyvendinimo procesą.
3. Įmonės yra skatinamos pateikti papildomą informaciją, kurioje gali būti:
 - a) viešam paskelbimui skirti pareiškimai apie vertybes arba verslo etiką, įskaitant informaciją apie įmonės vykdomą politiką, susijusią su Gairių taikymo sritimi, priklausomai nuo to, kiek tai svarbu įmonės vykdomos veiklos atžvilgiu;
 - b) vidaus politiką ir kitus elgesio kodeksus, kurių įmonė laikosi, jų priėmimo data ir šalys bei bendrovės, kurioms tokie pareiškimai yra taikomi;
 - c) jos veikla, laikantis tokių pareiškimų ir kodeksų;
 - d) informacija apie vidaus audito, rizikos valdymo ir teisinės atitikties sistemas;
 - e) informacija apie santykius su darbuotojais ir kitais suinteresuotais asmenimis.
4. Įmonės, skelbdamos apskaitos, finansinę, nefinansinę informaciją, įskaitant ir informaciją apie aplinkos apsaugą bei socialinę atsakomybę, jei tokių yra, turėtų vadovautis aukštais kokybės standartais. Įmonės turėtų pateikti standartus ir vidaus politikos taisykles, kuriomis remiantis informacija yra surenkama ir paskelbiama. Tam, kad suteikti įmonės valdybai ir akcininkams išorinį ir objektyvų patikinimą, kad įmonės finansinės atskaitos teisingai parodo įmonės finansinę padėtį ir veiklos rezultatus visais reikšmingais atžvilgiais, įmonės metinį auditą turėtų atlikti nepriklausomas, kompetentingas ir kvalifikuotas auditorius.

IV. Žmogaus teisės

Valstybės turi pareigą ginti žmogaus teises. Atsižvelgdamos į tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teises, valstybių, kuriose jos vykdo veiklą, tarptautinius įsipareigojimus žmogaus teisių srityje, taip pat atitinkamus tos šalies įstatymus ir kitus teisės aktus, įmonės turėtų:

1. gerbti žmogaus teises, kas reiškia, jos turėtų vengti pažeidinėti kitų asmenų žmogaus teises ir siekti spręsti neigiamas žmogaus teisių pažeidimų, kuriuose jos dalyvavo, pasekmes;
2. savo veiklos kontekste vengti sukelti neigiamą poveikį žmogaus teisių srityje ar prisidėti prie tokių veiksmų ir imtis priemonių, kuomet toks poveikis kyla;
3. ieškoti būdų, kaip išvengti arba sušvelninti neigiamus poveikius žmogaus teisių srityje, kurie dėl verslo ryšių yra tiesiogiai susiję su įmonės veikla, prekėmis ar paslaugomis, net jeigu įmonė savo veiksmais neprisideda prie tokio neigiamo poveikio;
4. priiimti įmonės vidaus politikos išipareigojimą gerbti žmogaus teises;
5. atlikti išsamų patikrinimą dėl žmogaus teisių laikymosi, atsižvelgiant į įmonės dydį, tipą ir veiklos pobūdį, o taip pat į neigiamo poveikio žmogaus teisių srityje rizikos dydį;
6. užtikrinti įstatymais paremtus procesus, skirtus pašalinti neigiamą poveikį žmogaus teisių srityje, kai įmonės nustato, jog jos sukėlė ar prisidėjo prie tokio poveikio, ar bendradarbiauti tokiose procesuose.

V. Darbas ir darbo santykiai

Laikydamosi galiojančių įstatymų, teisės aktų ir vadovaudamosi vyraujančiais darbo santykiais ir darbo praktiką bei taikytinai tarptautiniais darbo standartais, įmonės turėtų:

1. a) gerbti daugiašalėje įmonėje dirbančių darbuotojų teisę steigti profesines sąjungas ir pasirinktas atstovaujamas organizacijas arba tapti jų nariais;

b) gerbti daugiašalėje įmonėje dirbančių darbuotojų teisę savo nuožiūra turėti profesines sąjungas ir atstovaujamas organizacijas, kurių tikslas atstovauti juos kolektyvinėse derybose, ir dalyvauti konstruktyviose derybose, tiek atskirai, tiek per darbdavių asociacijas su tokiais atstovais siekiant susitarti dėl darbo sąlygų;

c) prisidėti prie veiksmingo vaikų darbo panaikinimo ir nedelsiant imtis veiksmingų priemonių, skirtų užtikrinti, kad skubos tvarka būtų uždraustos ir panaikintos blogiausios vaikų darbo formos;

d) prisidėti prie visų priverstinio ar privalomojo darbo formų panaikinimo ir imtis adekvačių veiksmų, siekiant užtikrinti, kad jų veikloje nebūtų priverstinio ar privalomojo darbo;

e) savo veikloje vadovautis lygių galimybių ir sąlygų darbo santykiuose principais ir įdarbinimo ar profesijos atžvilgiu nediskriminuoti savo darbuotojų dėl jų rasės, odos spalvos, lyties, religijos, politinių įsitikinimų, etninės ar socialinės kilmės ar kitokio statuso, išskyrus tuos atvejus, kai tokiomis darbuotojo savybėmis grindžiama atranka padeda plėtoti nustatytą vyriausybinių politiką, kuria specialiai skatinama lygybė įsidarbinant arba yra susijusi su specifiniais atitinkamo darbo reikalavimais;

2. a) suteikti darbuotojų atstovams priemonių, kurių jiems gali prireikti, kad padėtų parengti veiksmingas kolektyvines sutartis;

b) darbuotojų atstovams suteikti informaciją, reikalingą prasmingoms deryboms dėl darbo sąlygų;

c) darbuotojams ir jų atstovams teikti informaciją, kuri padėtų susidaryti teisingą ir nešališką nuomonę apie įmonės padalinio arba tam tikrais atvejais – apie visos įmonės veiklą;

3. skatinti konsultacijas bei darbdavių, darbuotojų ir jų atstovų bendradarbiavimą, sprendžiant abiem šalims rūpimus klausimus;

4. a) laikytis darbo ir darbo santykių normų, kurios būtų ne mažiau palankios negu tos, kurių laikosi panašūs priimančiosios šalies darbdaviai;

b) kai tarptautinės įmonės veiklą vykdo besivystančiose šalyse, kuriose gali nebūti panašių darbdavių, mokėti geriausias įmanomas atlyginimus ir išmokas ir sudaryti geriausias darbo sąlygas, atsižvelgiant į vyriausybės vykdomos politikos reikalavimus. Nustatant minėtas išmokas ir kuriant sąlygas, reikėtų atsižvelgti į įmonės ekonomines pozicijas, tačiau tokios išmokos ir sąlygos turėtų patenkinti bent jau pagrindinius darbuotojų ir jų šeimų poreikius;

c) imtis deramų veiksmų, kad jų veikloje būtų užtikrinta profesinė sveikata ir darbo sauga;

5. savo veiklai vykdyti įdarbinti kuo daugiau vietos darbuotojų ir organizuoti mokymą, skirtą jų įgūdžiams tobulinti, bendradarbiaujant su darbuotojų atstovais ir prireikus – su atitinkamomis vyriausybinėmis institucijomis;

6. svarstydamas savo veiklos keitimą, jei planuojami pakeitimai gali padaryti esminį poveikį įdarbinimui, ypač, kai uždaromas įmonės padalinys ir todėl vyksta kolektyvinis atleidimas ar darbo santykių nutraukimas, savo darbuotojų atstovams ir prireikus – atitinkamoms vyriausybinėms institucijoms laiku pateikti įspėjimą apie tokius pokyčius bei bendradarbiauti su darbuotojų atstovais ir atitinkamomis vyriausybinėmis institucijomis, siekiant kuo labiau sušvelninti neigiamą poveikį. Atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, susiklosčiusias kiekvienu atveju, reikėtų, kad vadovybė galėtų pateikti tokį įspėjimą prieš priimdama galutinį sprendimą. Siekiant prasmingo bendradarbiavimo, kuriuo būtų sušvelnintas tokių sprendimų poveikis, gali būti imamasi ir kitų priemonių;

7. vykstant geranoriškoms deryboms su darbuotojų atstovais dėl darbo sąlygų arba kai darbuotojai naudojami teise organizuotis, negrasinti perkelti visą veikiančią įmonę arba jos dalį iš konkrečios šalies arba atkelti darbuotojus iš įmonių padalinių kitose šalyse, siekiant neteisėtai paveikti minėtas derybas arba trukdyti naudotis organizavimosi teise;

8. sudaryti sąlygas įgaliotiems savo darbuotojų atstovams derėtis dėl kolektyvinės sutarties arba dėl klausimų, susijusių su darbuotojų ir vadovybės santykiais, bei leisti šalims konsultuotis abiem šalims rūpimais klausimais su vadovybės atstovais, įgaliotais priimti sprendimus šiais klausimais.

VI. Aplinka

Pagal tų šalių, kuriose jos veikia, įstatymus, kitus teisės aktus ir administracinę praktiką, taip pat, įvertinusios atitinkamus tarptautinius susitarimus, principus, tikslus ir normas, įmonės turėtų deramai atsižvelgti į poreikį saugoti aplinką, visuomenės sveikatą bei saugą ir apskritai savo veiklą turėtų vykdyti taip, kad prisidėtų prie bendresnio darniojo vystymosi tikslo įgyvendinimo. Konkrečiai įmonės turėtų:

1. sukurti ir palaikyti įmonei tinkamą aplinkos apsaugos valdymo sistemą, kuri apimtų:

a) tinkamos ir savalaikės informacijos apie jų veiklos poveikį aplinkai, sveikatai ir saugai rinkimą bei įvertinimą;

b) išmatuojamų aplinkosaugos veiksmingumo tikslų ir, jei reikia, uždavinių nustatymą, įskaitant periodišką tokių tikslų nuolatinio tinkamumo peržiūrą; kai reikia, šie tikslai turėtų atitikti taikomą valstybinę politiką ir tarptautinius įsipareigojimus aplinkos apsaugos srityje;

c) pažangos, pasiektos įgyvendinant aplinkosaugos, sveikatos ir saugos tikslus ar uždavinius, nuolatinę kontrolę ir tikrinimą;

2. atsižvelgdamos į sąnaudas, verslo konfidencialumą bei intelektinės nuosavybės teisių apsaugą:

a) visuomenei ir darbuotojams teikti tinkamą, išmatuojamą, patikrinamą (jei taikoma) ir savalaikę informaciją apie galimą įmonės veiklos poveikį aplinkai, sveikatai ir saugai, kuri galėtų apimti pranešimus apie pažangą, padarytą gerinant aplinkosaugos veiksmingumą;

b) palaikyti tinkamus ir savalaikius ryšius bei dalyvauti konsultacijose su bendruomenėmis, kurioms tiesioginį poveikį daro įmonės aplinkos, sveikatos ir saugos politika bei jos įgyvendinimas;

3. įvertinti ir sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į numatomą poveikį aplinkai, sveikatai ir saugai, susijusį su įmonės procesais, prekėmis ir paslaugomis per visą jų gyvavimo ciklą, siekiant išvengti tokio poveikio ar, kai tai neįmanoma, jį sumažinti. Tais atvejais, kai numatoma veikla gali daryti didelį poveikį aplinkai, sveikatai ar saugai ir kai sprendimą dėl tokios veiklos turi priimti kompetentinga institucija, įmonė turi parengti atitinkamą poveikio aplinkai įvertinimą;

4. jei pagal mokslinį ir techninį rizikos suvokimą gresia didelis pavojus aplinkai, taip pat atsižvelgiant į žmonių sveikatą ir saugą, galutinių mokslinių išvadų neturėjimo nelaikyti priežastimi atidėti ekonomiškai veiksmingų priemonių taikymą, kad būtų išvengta žalos arba ji būtų sumažinta;

5. turėti parengtus nenumatytų atvejų planus, kad būtų išvengta įmonių veiklos, įskaitant avarijas ir nepaprastąsias situacijas, daromos didelės žalos aplinkai ir sveikatai, taip pat, kad tokia žala būtų sumažinta ir kontroliuojama; turėti parengtus skubių pranešimų kompetentingoms institucijoms teikimo mechanizmus;

6. įmonės lygiu ar, jei reikia, jos tiekimo grandinėje, stengtis gerinti įmonių aplinkosaugos veiksmingumą skatinant, jei reikia, šią veiklą:

a) visose įmonės dalyse pasirinkti tokias technologijas ir tokias veiklos procedūras, kurios atspindėtų geriausiai dirbančios įmonės dalies aplinkosaugos veiksmingumo standartus;

b) kurti ir tiekti prekes arba teikti paslaugas, kurios nedarytų netinkamo poveikio aplinkai; kurių naudojimas pagal paskirtį būtų saugus; kurios mažintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį; kurios efektyviai taupytų energiją ir gamtos išteklius; kurias būtų galima pakartotinai panaudoti, perdirbti arba saugiai pašalinti;

c) geriau informuoti klientus apie įmonės produktų naudojimo ar naudojimosi paslaugomis padarinius aplinkai, įskaitant tikslios informacijos apie jų produktus teikimą (pavyzdžiui, apie šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, biologinę įvairovę, veiksmingą išteklių naudojimą ar kitus su aplinkos apsauga susijusius aspektus); ir

d) ieškoti būdų, kaip pagerinti įmonės aplinkosaugos veiksmingumą per ilgesnį laikotarpį ir įvertinti šiuos būdus, pavyzdžiui, kuriant strategijas, kuriomis siekiama sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį, veiksmingai naudoti išteklius ir juos perdirbti, pakeisti ar sumažinti naudojamų nuodingų medžiagų kiekį, arba kuriant su biologine įvairove susijusias strategijas;

7. organizuoti tinkamą darbuotojų švietimą ir mokymą sveikatos ir saugos aplinkos srityje, įskaitant pavojingų medžiagų tvarkymo ir ekologinių avarių prevencijos bei bendresnės aplinkos valdymo sritis, tokias kaip poveikio aplinkai įvertinimo procedūros, ryšiai su visuomene ir aplinkos apsaugos technologijos;

8. prisidėti prie aplinkosaugos požiūriu svarbios ir ekonomiškai efektyvios viešosios politikos plėtros, pavyzdžiui, bendradarbiaudamos arba imdamosi iniciatyvos gerinti aplinkos apsaugą ir skatinti domėtis ja.

VII. Kova su papirkinėjimu, prekyba poveikiu ir reikalavimu duoti kyšį

Įmonės neturėtų tiesiogiai ar netiesiogiai siūlyti, žadėti, duoti arba reikalauti kyšio arba kitos neteisėtos naudos, kad gautų ar išlaikytų verslo santykius ar kitokį netinkamą pranašumą. Taip pat įmonės turėtų pasipriešinti prekybai poveikiu ir reikalavimui duoti kyšį. Konkrečiai įmonės turėtų:

1. nesiūlyti, nežadėti ir neduoti nebūtino piniginio atlygio ar kitokios naudos valstybės pareigūnams arba verslo partnerių darbuotojams. Įmonės taip pat turėtų nereikalauti, nesutikti su ir neimti nebūtino piniginio atlygio ar kitokios naudos iš valstybės pareigūnų arba verslo partnerių darbuotojų. Įmonės neturėtų naudotis trečiųjų šalių, tokių kaip agentų ir kitų tarpininkų, konsultantų, atstovų, platintojų, konsorciūmų, rangovų ir tiekėjų bei bendrųjų įmonių partnerių, paslaugomis, siekdamas perduoti nebūtiną piniginį atlygį ar kitokią naudą valstybės pareigūnams, verslo partnerių darbuotojams arba jų giminaičiams ar kitiems su jų verslu susijusiems asmenims;

2. siekiant užkirsti kelią papirkinėjimui, ir nustatyti papirkinėjimo atvejus parengti ir priimti tinkamas vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas arba priemones, parengtas įvertinus rizikas pagal kiekvienoje atskiroje įmonėje esančią individualią situaciją, ypač atsižvelgiant į papirkinėjimo rizikas (kylančias dėl įmonės geografinės padėties ar pramonės sektoriaus, kuriame ji veikia), su kuriomis susiduria įmonės. Tokios vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programos ar priemonės turėtų apimti finansų ir apskaitos procedūrų sistemą, taip pat ir vidinės kontrolės sistemą, protingai sukurtą, siekiant užtikrinti teisingą ir tikslų buhalterinių knygų, įrašų ir sąskaitų tvarkymą ir užtikrinti, kad šie dokumentai negalėtų būti naudojami papirkinėjimo ar papirkinėjimo veiksmų slėpimo tikslais. Tokios individualios aplinkybės ir su kyšininkavimu susijusi rizika turėtų būti reguliariai tikrinama ir prireikus iš naujo įvertinama siekiant užtikrinti, kad įmonės vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programa ar priemonės yra tinkamos ir toliau išlieka veiksmingos, ir siekiant

sumažinti riziką dėl galimo įmonės bendradarbiavimo kyšininkavimo, prekybos poveikiu ir reikalavimo duoti kyšių veiksmuose;

3. vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programose ar priemonėse uždrausti ar neskatinti nedidelių skatinamojo pobūdžio mokėjimų, kurie faktiškai yra nelegalūs tose šalyse, kur jie atliekami, ir, jei jau tokie mokėjimai buvo atlikti, tiksliai juos registruoti buhalterinėse knygos ir finansinės apskaitos dokumentuose;

4. atsižvelgiant į konkrečias kyšininkavimo rizikas, su kuriomis susiduria įmonė, užtikrinti, kad būtų atliekamas tinkamai dokumentais paremtas išsamus patikrinimas dėl įgaliotinių samdymo ir tinkamos ir nuolatinės priežiūros veiksmų, ir kad įgaliotiniams būtų mokamas tinkamas atlygis tik už teisėtai suteiktas paslaugas. Prireikus, reikėtų sudaryti ir, atsižvelgiant į taikytinus informacijos atskleidimo reikalavimus, kompetentingoms institucijoms pateikti sąrašą įgaliotinių, kurie dirba su sandoriais, sudaromais su valstybės įstaigomis ir valstybės įmonėmis;

5. kovojant su kyšininkavimu, prekyba poveikiu ir reikalavimu duoti kyšių stiprinti savo veiklos skaidrumą. Tokios priemonės gali apimti viešą įsipareigojimą kovoti su papirkinėjimu, prekyba poveikiu ir reikalavimu duoti kyšių, ar informacijos apie vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones, kurias sukūrė įmonė šiems įsipareigojimams vykdyti, paskelbimą. Įmonės taip pat turėtų skatinti atvirumą ir dialogą su visuomene, kad visuomenė būtų geriau informuojama bei aktyviau bendradarbiautų kovojant su papirkinėjimu, prekyba poveikiu ir reikalavimu duoti kyšių;

6. skatinti darbuotojus domėtis ir laikytis įmonės politikos ir vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programų arba priemonių, kovojant su kyšininkavimu, prekyba poveikiu ir reikalavimu duoti kyšių, tinkamai juos supažindinant su tokia politika, programomis ar priemonėmis ir organizuojant mokymo programas bei taikant drausmines priemones;

7. nemokėti neteisėtų išmokų kandidatams į valstybės tarnybą arba politinėms partijoms, arba kitoms politinėms organizacijoms. Politiniais tikslais atliekami mokėjimai turėtų būti mokami tik pagal viešo informacijos atskleidimo reikalavimus ir apie juos reikėtų pranešti vadovybei.

VII. Vartotojų interesai

Santykiuose su vartotojais įmonės turėtų laikytis sąžiningo verslo, rinkodaros ir reklamos praktikos ir imtis visų įmanomų veiksmų, kad būtų užtikrintos jų teikiamų paslaugų ir prekių sauga bei kokybė. Konkrečiai įmonės turėtų:

1. užtikrinti, kad jų teikiamos paslaugos ar prekės atitinka visus sutartus arba įstatymų nustatytus vartotojų sveikatos ir saugos standartus, įskaitant įspėjimus apie pavojų sveikatai ir gaminių saugą;

2. pateikti tikslią, patikrinamą ir aiškią konkrečias prekes ar paslaugas atitinkančią informaciją, įskaitant informaciją apie prekių ir paslaugų kainas, ir, prireikus, apie prekių sudėtį, saugų naudojimą, poveikį aplinkai, priežiūrą, laikymą ir šalinimą, kurios vartotojams pakaktų priimti informacija paremtus sprendimus. Kur įmanoma, tokią informaciją reikėtų pateikti taip, kad tai suteiktų galimybę vartotojams palyginti produktus;

3. numatyti skaidrias, nesudėtingas, savalaikes ir veiksmingas neteisminių ginčų su vartotojais sprendimo ir žalos atlyginimo procedūras be pernelyg didelių išlaidų ar naštos;

4. nepateikti klaidinančios informacijos ar nutylėti tokius faktus ir neužsiimti tokia veikla, kuri būtų apgaulinga, klaidinanti, nesąžininga ar neteisėta;

5. dėti pastangas skatinti vartotojų švietimą srityse, susijusiose su jų verslo veikla, siekiant, *inter alia*, stiprinti vartotojų gebėjimą: i) priimti informacija paremtą sprendimą sprendimus dėl sudėtingų prekių, paslaugų ir rinkų, ii) geriau suvokti, kokį ekonominį, socialinį poveikį ir poveikį aplinkai turi jų sprendimai ir iii) skatinti tvarų vartojimą;

6. gerbti vartotojo privataus gyvenimo neliečiamumą ir imtis protingų priemonių, siekiant užtikrinti asmens duomenų, kuriuos įmonės renka, saugo, apdoroja ar platina, apsaugą;

7. visapusiškai bendradarbiauti su valstybinėmis institucijomis siekiant užkirsti kelią ir kovoti su apgaulingais rinkodaros veiksmais (įskaitant klaidinančią reklamą ir komercinį sukčiavimą) bei

sumažinti ar užkirsti kelią dideliems pavojams, kurie kelia didelę grėsmę visuomenės sveikatai ir saugai arba aplinkai dėl jų produktų ar paslaugų vartojimo, naudojimo arba pašalinimo;

8. taikant anksčiau minėtus principus atsižvelgti į: i) pažeidžiamų ir nepalankioje padėtyje esančių vartotojų interesus ir ii) specifines problemas, kurias elektroninė prekyba gali sukelti vartotojams.

VIII. Mokslas ir technologija

Įmonės turėtų:

1. stengtis užtikrinti, kad jų veikla atitiktų mokslo ir technologijų (toliau – M ir T) politiką ir planus tų šalių, kuriose jos veikia, taip pat, prireikus, prisideda prie vietos ir nacionalinių inovacinių gebėjimų plėtros;

2. tais atvejais, kai įmonės veikloje įmanoma taikyti tokią praktiką, veiklą vykdyti perduodant ir sparčiai skleidžiant technologijas bei pažangiąją patirtį, kartu atsižvelgiant į intelektinės nuosavybės teisių apsaugą;

3. prireikus, priimančiose šalyse atlikti darbus, susijusius su mokslo ir technologijų plėtojimu, siekiant patenkinti vietinės rinkos poreikius, taip pat M ir T srityje įdarbinti priimančiosios šalies darbuotojus ir, atsižvelgiant į komercinius poreikius, skatinti jų mokymą;

4. išduodant licencijas naudotis intelektinės nuosavybės teisėmis arba kitu būdu perduodant technologijas, taikyti tik pagrįstas sąlygas ir stengtis, kad tuo būtų prisidedama prie ilgalaikio darnaus vystymosi perspektyvų įgyvendinimo priimančiojoje šalyje;

5. kai reikia komerciniams tikslams, plėsti ryšius su vietos universitetais, viešosiomis tyrimų institucijomis ir, kartu su vietos pramonės atstovais arba pramonės asociacijomis, dalyvauti vykdant bendrus tyrimų projektus.

IX. Konkurencija

Įmonės turėtų:

1. vykdyti veiklą laikydamosios taikytinų konkurencijos įstatymų ir kitų teisės aktų, atsižvelgdamos į konkurenciją reguliuojančius teisės aktus visose jurisdikcijose, kuriose jų vykdoma veikla gali turėti konkurenciją iškreipiantį poveikį;

2. vengti sudaryti ar vykdyti antikonkurencinius susitarimus tarp konkurentų, įskaitant susitarimus:

a) nustatyti kainas;

b) teikti nesąžiningus pasiūlymus (susitarimai viešuosiuose konkursuose);

c) nustatyti produkcijos apribojimus ar kvotas; arba

d) pasidalyti rinkas pasiskirstant klientus, tiekėjus, teritorijas arba verslo rūšis;

3. bendradarbiauti su tyrimą atliekančiomis konkurencijos priežiūros institucijomis, be kita ko, ir remiantis taikytiniais teisės aktais ir atitinkamomis apsaugos priemonėmis, kuo skubiau ir kiek praktiškai įmanoma išsamiau atsakyti į prašymus suteikti informaciją bei atsižvelgiant į turimas priemones, tokias kaip, esant poreikiui, pareigos saugoti informacijos konfidencialumą atsisakymas, skatinti veiksmingą ir efektyvų bendradarbiavimą tarp tyrimą atliekančių valdžios institucijų;

4. reguliariai didinti darbuotojų informuotumą apie tai, kaip svarbu laikytis visų taikytinų konkurencijos įstatymų ir, ypač, rengti konkurencijos srities mokymus įmonės aukščiausio rango vadovybei.

X. Mokesčiai

1. Svarbu, kad įmonės, laiku įvykdamos savo mokesčines prievoles, prisidėtų prie priimančiųjų šalių viešųjų finansų. Konkrečiai, įmonės turėtų laikytis visų tų šalių, kuriose jos veikia,

mokestinių įstatymų ir kitų teisės aktų raidės ir turinio. Įstatymo turinio laikymasis apima įstatymų leidėjo valios nustatymą ir jos vykdymą. Įmonei nereikia atlikti mokėjimų, viršijančių sumą, kurią ji teisiškai turi sumokėti vadovaujantis tokiu interpretavimu. Mokestinių reikalavimų laikymosi priemonės apima tokias priemones, kaip atitinkamoms institucijoms laiku teikiama susijusi ar įstatymuose nustatyta informacija, kurios tikslas – teisingas su įmonės veikla susijusių mokesčių nustatymas ir sandorių kainodaros atitikties įprastinių rinkos sąlygų principui įvertinimas;

2. Mokesčių valdymą ir mokestinių reikalavimų laikymąsi įmonės turėtų laikyti svarbiais jų priežiūros sistemos ir bendresnės rizikos valdymo sistemos elementais. Konkrečiai, bendrovės valdyba, siekdama užtikrinti, kad su mokesčiais susijusi finansinė ir reguliavimo rizika bei rizika reputacijai būtų aiškiai nustatyta ir įvertinta, turėtų patvirtinti mokesčių rizikos valdymo strategiją.

.....